

Oskar Sillén: Studier i svensk Företagsekonomi. Förlagsaktiebolaget Affärsekonomi. Stockholm 1943. 321 Sider.

I November 1943 blev Professor ved Handelshögskolan i Stockholm, Dr. h. c. Oskar Sillén, 60 Aar. Samme Maaned udgav Förlagsaktiebolaget Affärsekonomi et Udvalg af de mange Artikler m. v., der i Aarene 1928—1943 er udgaaet fra Professor Silléns Haand. Dette Volume har faaet Titlen: *Studier i svensk Företagsekonomi. Uppsatser och Föredrag 1928—1943.*

Selv om en Del af disse Publikationer vil være vore Læsere bekendt, blandt andet derved at Tidsskriftet »Revision og Regnskabsvæsen« gennem Aarene har bragt adskillige Artikler og Optryk af Professor Silléns Foredrag, har Redaktionen fundet det formaalstjenligt at orientere i dette Skrift, der indeholder en Række af de bærende Tanker, som i disse Aar har karakteriseret Professor Silléns Forfatterskab og Indstilling paa det driftsøkonomiske Omraade.

Ved 60-Aarsdagen blev det i en Hyldestartikel af statsautoriseret Revisor J. P. Strobel rammende sagt, at »Professor Sillén stedse har formaaet at opretholde en lykkelig Forening af Fordybelse i de videnskabelige, teoretiske Problemer og intens Føling med det praktiske Liv«. Ikke mindst denne Bog bekræfter disse Ord. Man mærker i enhver Artikel, ja, praktisk taget i hver eneste Linie, hvorledes Professor Silléns overordentlig store Erfaring præger hans Fremstilling og gør den saftig og virkelighedsnær. For en Regnskabsmand er det en Fornøjelse paany at stifte Bekendtskab med Silléns Tanker — ikke mindst hans overlegne Statusopfattelse, der uden Tvivl vil blive af skelsættende Betydning.

De optrykte Artikler — fjorten ialt — er i Bogen delt i tre Hovedgrupper. Den første Gruppe indeholder fire Artikler inden for Emnet: Erhvervsøkonomien, dens Begreb og Forskningsomraade (Side 7—102). Den anden Gruppe omfatter tre Artikler om Regnskabsanalyse (Side 103—186), medens den sidste Gruppe indeholder syv vægtige Bidrag til Belysning af aktuelle Vurderingssspørgsmaal (Side 187—321).

Om samtlige Afsnit gælder det, at intet føles forældet ved Gennemlæsningen, men det bliver selvsagt Artiklerne om Vurderingsproblemerne, der bærer Prisen, og som vil gøre Bogen værdifuld for enhver Regnskabsmand og Revisor.

Af Artikler inden for sidstnævnte Hovedafsnit, der vil være danske Læsere bekendt, kan nævnes: *Fiktiva vinster* (Fiktive Gevinster, R. & R. 1942), *Affärsvinst = beskattningsbar inkomst?* (Vinstbegreppet ur företagsekonomisk och ur beskattningssynpunkt, R. & R. 1942), *Synpunkter på värdering av utestående varufordringar, speciellt inom avbetalningshandeln* (Er den traditionelle Bogføringsmaade m. H. t. Fortjeneste paa Varetransaktioner fejlagtig? R. & R., 1940). Desuden findes Artikler om Emnerne: Vurdering af Goodwill, Vurdering af Gældsposter i Status, Postering af Skatter i svenske Virksomheders Statusopgørelser, og Pensionsforpligtelsers Bogføring.

Desværre savner man i Bogen den i 1943 i »Revision og Regnskabsvæsen« publicerede Artikel: »Om Fonds for Værdiregulering og Konjunkturudjævning i svenske Statusopgørelser«. Man maa haabe, at denne overordentlige interessante Artikel maa finde Plads i en ny Udgave af »Studier i svensk Företagsekonomi« i Rækken af Artikler om Statusproblemer.

Oskar Sillén: Studier i svensk Företagsekonomi. Förlagsaktiebolaget Affärsekonomi. Stockholm 1943. 321 Sider.

I November 1943 blev Professor ved Handelshögskolan i Stockholm, Dr. h. c. Oskar Sillén, 60 Aar. Samme Maaned udgav Förlagsaktiebolaget Affärsekonomi et Udvalg af de mange Artikler m. v., der i Aarene 1928—1943 er udgaaet fra Professor Silléns Haand. Dette Volume har faaet Titlen: *Studier i svensk Företagsekonomi. Uppsatser och Föredrag 1928—1943.*

Selv om en Del af disse Publikationer vil være vore Læsere bekendt, blandt andet derved at Tidsskriftet »Revision og Regnskabsvæsen« gennem Aarene har bragt adskillige Artikler og Optryk af Professor Silléns Foredrag, har Redaktionen fundet det formaalstjenligt at orientere i dette Skrift, der indeholder en Række af de bærende Tanker, som i disse Aar har karakteriseret Professor Silléns Forfatterskab og Indstilling paa det driftsøkonomiske Omraade.

Ved 60-Aarsdagen blev det i en Hyldestartikel af statsautoriseret Revisor J. P. Strobel rammende sagt, at »Professor Sillén stedse har formaaet at opretholde en lykkelig Forening af Fordybelse i de videnskabelige, teoretiske Problemer og intens Føling med det praktiske Liv«. Ikke mindst denne Bog bekræfter disse Ord. Man mærker i enhver Artikel, ja, praktisk taget i hver eneste Linie, hvorledes Professor Silléns overordentlig store Erfaring præger hans Fremstilling og gør den saftig og virkelighedsnær. For en Regnskabsmand er det en Fornøjelse paany at stifte Bekendtskab med Silléns Tanker — ikke mindst hans overlegne Statusopfattelse, der uden Tvivl vil blive af skelsættende Betydning.

De optrykte Artikler — fjorten ialt — er i Bogen delt i tre Hovedgrupper. Den første Gruppe indeholder fire Artikler inden for Emnet: Erhvervsøkonomien, dens Begreb og Forskningsomraade (Side 7—102). Den anden Gruppe omfatter tre Artikler om Regnskabsanalyse (Side 103—186), medens den sidste Gruppe indeholder syv vægtige Bidrag til Belysning af aktuelle Vurderingssspørgsmaal (Side 187—321).

Om samtlige Afsnit gælder det, at intet føles forældet ved Gennemlæsningen, men det bliver selvsagt Artiklerne om Vurderingsproblemerne, der bærer Prisen, og som vil gøre Bogen værdifuld for enhver Regnskabsmand og Revisor.

Af Artikler inden for sidstnævnte Hovedafsnit, der vil være danske Læsere bekendt, kan nævnes: *Fiktiva vinster* (Fiktive Gevinster, R. & R. 1942), *Affärsvinst = beskattningsbar inkomst?* (Vinstbegreppet ur företagsekonomisk och ur beskattningssynpunkt, R. & R. 1942), *Synpunkter på värdering av utestående varufordringar, speciellt inom avbetalningshandeln* (Er den traditionelle Bogføringsmaade m. H. t. Fortjeneste paa Varetransaktioner fejlagtig? R. & R., 1940). Desuden findes Artikler om Emnerne: Vurdering af Goodwill, Vurdering af Gældsposter i Status, Postering af Skatter i svenske Virksomheders Statusopgørelser, og Pensionsforpligtelsers Bogføring.

Desværre savner man i Bogen den i 1943 i »Revision og Regnskabsvæsen« publicerede Artikel: »Om Fonds for Værdiregulering og Konjunkturudjævning i svenske Statusopgørelser«. Man maa haabe, at denne overordentlige interessante Artikel maa finde Plads i en ny Udgave af »Studier i svensk Företagsekonomi« i Rækken af Artikler om Statusproblemer.

I det følgende skal i Korthed omtales enkelte af Bogens Afhandlinger, der skønnes at være af størst Interesse for danske Læsere.

I Artiklen: *Synpunkter på värdering av ulestående varufordringar, speciellt inom avbetalningshandeln* gennemgaas i en summarisk Fremstilling Hovedpunkter i Forbindelse med Bogføring af Varesalg med særlig Henblik paa Salg paa Afbetaling. Det paavises, at man i visse Tilfælde, ikke mindst i Afbetalingsforretninger, vil komme frem til fejlagtige Resultater, for saa vidt man anvender den traditionelle Bogføringsmaade, d. v. s. inddrager hele Bruttofortjenesten paa Varesalget i den Periode, Vareleverancen har fundet Sted, uden Hensyn til, hvornaar Betaling sker. Professor Sillén anfører, at det hører til god Købmandsbrug som Udgift i Regnskabsaaret at medtage saadanne Omkostninger og Tab, der kan siges at være en Følge af det forløbne Aars Drift. I Forbindelse med Varesalget nævnes følgende Poster, der vil kunne opstaa i en efterfølgende Periode: Renter, Bogføringsomkostninger (Regningsudskrivning, Debitering paa Kundens Konto, Kreditering af Afbetalinger, Rescontoafstemning m. m.), Omkostninger i Forbindelse med Rykning af Debitorer, Incasso- og Salgsomkostninger, Omkostninger ved returnerede Varer (tilbageført Bruttofortjeneste, Reparationer etc.) og Tab paa Grund af Kundens Insolvens. I Virksomheder, hvor Kredittiden er relativt kort, Kundekredsen solid, Returnering af Varer sjælden, og Salget i det hele taget ikke underkastet nævneværdige Svingninger, vil det kunne forsvares ikke at tage Hensyn til de her nævnte Omkostninger; men i Afbetalingsforretninger og i Brancher, hvor Salget er ujævnt fra Aar til Aar, strider det efter Professor Silléns Opfattelse — og heri maa man uden Forbehold give ham Ret — mod sunde Bogføringsprincipper, for saa vidt man ikke ved Regnskabet's Udarbejdelse tager Hensyn til ovennævnte Omkostninger og Tab ved at afsætte et Beløb til Imødegaelse af disse Udgifter.

Om värdering af goodwill. Denne Afhandling behandler de meget interessante Spørgsmaal om Goodwills Vurdering ved *Forretningsoverdragelse* og ved *Regnskabsafslutning*. Der redegøres for engelske og svenske Synpunkter paa Spørgsmaalet om Beregning af Goodwill ved Forretningsoverdragelse, og der konkluderes saaledes: 1) Den allerstørste Forsigtighed maa iagttages ved Beregning af de Aarsoverskud, hvorpaa en Goodwillberegning baseres (Rigtige Vurderingsprincipper, Hensyn til Leje af egen Ejendom, Driftslederløn og Rente af Egenkapital); 2) Man bør opfatte Goodwill som Erstatning for et vist Antal fremtidige Aars Overskud, diskonteret efter relativt høj Rente til Nutiden, og ikke som en »Kapitalisering« af tidligere Aars Fortjeneste; 3) Man bør i Almindelighed ikke betale mere end højst 5 Gange det gennemsnitlige Overskud og under ingen Omstændigheder mere end 10; 4) Hensyn bør tages til den mulige Længde af en Goodwill, om den hidtidige Ledelse forbliver i Virksomheden i længere Tid efter Overdragelsen, og til de nærmere Fremtidsudsigter.

I Artiklen: *Om skulders värdering i balansräkningar* diskuteres Spørgsmaalet om Vurdering af Gældsposter i Regnskabet. Til Indledning anføres, at selve Termen: »skuldvärdering« uden Tvivl virker fremmed paa de fleste Forretningsfolk; men med nogle Eksempler særlig hentet fra Omraadet: Obligationslaan paaviser Professor Sillén Problemets Tilstedeværelse. Der forsøges fremlagt en generel Teori for Gældsposters Vurdering, som konkluderer i, at som man for Aktivers Vedkommende principielt bør anvende

laveste Værdis Princip, bør man for Gældsposters Vedkommende følge et »højeste Værdis Princip«.

Det vilde have været interessant, om Professor Sillén foruden Problemer i Forbindelse med langfristede Laan og Gæld i fremmed Mønt havde behandlet Spørgsmaalet om Vurdering af Passivposten Forudbetalinger fra Debitorer, der i visse Tilfælde kan give Anledning til forskellige Vurderingsbetragtninger. Jeg tænker f. Eks. paa forudbetalte Abonnements paa Dagblade og Tidsskrifter. Paa Statustidspunktet er Leverandørvirksomheden under normale Forhold faktisk blot forpligtet til at levere Blade o. l. for de forudbetalte Beløb. Da disse Blades Fremstillings- og Salgsomkostninger maa antages at ligge under Størrelsen af det forudbetalte Beløb, kan noget tale for at vurdere Gældsposten lavere end »Pari«, d. v. s. antcipere en Del af Fortjenesten, hvilket særligt kan begrundes med, at en Del af Salgsarbejdet ved at skaffe Abonnenter ofte er foretaget og posteret som Omkostning i det gamle Aar og ved, at der her ikke hersker en saa udtalt Usikkerhed for, at Fortjenesten ikke skal indgaa, hvilket ellers vil diktere en forsigtig Vurdering i Overensstemmelse med Statusdogmet om at undlade at tage en Vinding, naar den ikke er sikker.

Afsnittet om aktuelle Vurderingssspørgsmaal afsluttes med den store Afhandling: *Affärsvinst = beskattningsbar inkomst*, hvori er nedlagt adskillige moderne, realitetsbetonede Betragtninger. I Afhandlingen undersøges, i hvilket Omfang Begreberne »affärsvinst« og »beskattningsbar inkomst« adskiller sig fra hinanden.

Til Indledning diskuteres Begreberne: »bokföringsmässiga grunder« og »god köpmannased«, og det fastslaas, at disse Begreber er underkastet Udvikling henimod større Afklaring og mod at tilfredsstille større Krav til nøjagtig Regnskabsaflæggelse. I et Hovedafsnit om »Affärsvinsten« redegøres for en Række af de kendte forsigtige Vurderingsprincipper saasom laveste Værdis Princip, den organiske Balanceteoris Vurderingsprincip og Normal-lagervurderingsprincippet.

I Tilslutning hertil omtales de af Professor Sillén som Konjunkturudjævningsprincippet og Dividendeudjævningsprincippet betegnede, i Praksis forekommende Fremgangsmaader. Her fremfører Sillén de Betragtninger over Resultatberegningen, der bygger paa, at en Regnskabsperiode paa et Aar faktisk er for kort for en forsvarlig Periodeafgrænsning. Langt bedre i denne Henseende vilde det være, om Regnskabsperioden strakte sig over en hel Konjunkturcykel, d. v. s. ca. 7—10 Aar.

Professor Sillén gør opmærksom paa, at man for at bøde paa Vanskelighederne bør følge det organiske Princip eller Normallagervurderingsprincippet, og at man desuden bør være kritisk indstillet over for det almindeligt knæsatte Princip at fordele Anskaffelsesværdien for Anlægsformuedelev med *lige store* Beløb over de Aar, Aktiverne gør Nytte. Da Maskiner og Inventar etc. i Reglen anskaffes for at udnytte gode Konjunkturer, *vil det vel kunne forsvares at afskrive disse Aktivers Anskaffelsesværdi i de gode Aar* og lade de daarlige Aar disponere over Anlægget »gratis« eller til et lavere Beløb. Betragtningen er overordentlig interessant, ikke mindst naar det betænkes, at det ikke er saa forfærdelig mange Aar siden, man herhjemme diskuterede Forsvarligheden af, i de fede Aar at afskrive større Beløb end i de magre. Ganske vist var der i denne Diskussion indflettet det Moment, at Afskrivningerne forudsattes »taget af Overskuddet«, hvad der

naturligvis ikke bør være Tilfældet; men Professor Sillén har med sine Bemærkninger rusket kraftigt op i den Opfattelse, at Afskrivninger paa faste Aktiver bør fordeles alene efter Tidsintervaller.

Om Dividendeudjævningsprincippet udtaler Professor Sillén, at man i større Virksomheder nu for Tiden gaar saa at sige baglæns ved Aarsregnskabs Udarbejdelse, idet man først fastlægger Dividendens Størrelse — under Hensyntagen til de foreliggende Omstændigheder — for derefter at indrette Vurderingen af Aktiver og Fremmedkapital i Overensstemmelse dermed. Dette Princip *kan* føre til samme Resultat som Konjunkturudjævningsprincippet; men Forskellen kan ogsaa blive meget stor. Kun i visse Tilfælde kan Princippet anses for at være i Overensstemmelse med god Købmandsskik. Ikke mindst den bagved dette Princip liggende Tankegang maa virke chokerende paa den i almindelige Statusdogmer hyllede Læser. Men ogsaa dette Synspunkt maa ses som et Forsigtighedsprincip, der i Erkendelse af Vanskeligheden ved en »rigtig« Vurdering af Statusposterne een Gang aarlig nærmer sig Problemet fra en helt ny, men absolut ikke saa forkastelig Synsvinkel, som man maaske kunde mene.

Efter at have fremført et Forsvar for Dannelsen af hemmelige Reserver behandler Professor Sillén i sin Afhandling Begrebet »den beskattningsbara inkomst« set ud fra svensk Skattelovgivnings Side. Det fastslaas, at selv om der i de seneste Aar er sket store Fremskridt, er der endnu en betragtelig Afstand mellem skattepligtig Indkomst og en Virksomheds Driftsoverskud.

Dette er en Oversigt over Størstedelen af Indholdet af Hovedafsnittet om Vurderingssynspunkter.

I Afsnittet om Erhvervsøkonomiske Hovedproblemer findes foruden den i Tidsskriftet »Affärsekonomi«s første Nummer publicerede Introduktionsartikel »Affärsekonomi«, en interessant Artikel om *Företagsekonomisk forskning*, hvori bl. a. er inkluderet den af Professor Sillén udarbejdede Oversigt over Erhvervsøkonomiens Forskningsomraade. Afsnittet afsluttes med to Afhandlinger indeholdende »historisk« Stof. Den ene giver en Oversigt over den erhvervsøkonomiske Litteratur i Sverige frem til Aar 1900, den anden indeholder en Redegørelse for »Svenska balansvärderingsprinciper genom tiderna«.

I Hovedafsnittet om Regnskabsanalyse findes en Oversættelse til Svensk af Professor Silléns Afhandling i Annalen der Betriebswirtschaft 1928—29: »Balansanalytiska undersökningar angående kapitalanvändning och kapitalanskaffning i olika svenska näringsgrenar«, der ikke mindst er af Værdi paa Grund af de principielle Betragtninger over Regnskabsanalysen, som er indeholdt i Afhandlingens første Del. Desuden findes i dette Hovedafsnit Professor Silléns kendte og anerkendte Artikel om Koncernbalancer og en Afhandling om Kreditværdighedsundersøgelser.

Palle Hansen.